Zingevingscrisis

De Managers zijn in onze neoliberale samenleving een niet meer weg te denken macht geworden. Boeken met titels als ‘*Succesvol leiderschap*’, ‘*Timemanagement*’ of ‘*De weg naar de top*’ hebben een grote invloed gehad op de manier van werken in diverse sectoren van de maatschappij. Vooral in de gezondheidszorg zijn ze de afgelopen decennia opgevoerd. Het aantal managers is inmiddels een veelvoud van het aantal dokters.

De Stoa: Seneca, Marcus Aurelius en Epictetus.

Tegenwoordig zijn ook wij tandartsen dankzij hen een groot deel van onze werkdag als dataklerken gekluisterd aan het toetsenbord in plaats van bezig met de patiëntenzorg. Was het niet de taak van het management om de professional te ondersteunen en hem te ontlasten van regelgeving en administratie zodat hij meer autonomie kreeg en zich volledig op de uitoefening van zijn beroep kon richten? In plaats daarvan werden coördineren, vergaderen en overleggen een vast onderdeel van onze taak, waaraan we verplicht mee moesten doen.

Als je een perfectionist bent in je vak, dan moet je minder zwaar tillen aan allerlei bijzaken is een wijdverbreide opvatting. Dat is gemakkelijk gezegd, want in werkelijkheid blijkt juist die perfectionist steeds vaker te lijden aan een klassieke burn-out: motivatieverlies, emotionele uitputting en cynisme.

Het marktmodel als drijvende kracht in de gezondheidszorg is sterk geërodeerd en loopt langzaam maar zeker ten einde. De coronacrisis zal dit proces vrijwel zeker in een stroomversnelling brengen.

De managers krijgen nu ook zelf last van de door hen gehanteerde *modus operandi*. Ze komen steeds vaker tot het besef dat ze terecht zijn gekomen in *bullshit jobs*: werk dat door de persoon die het uitvoert als zinloos wordt ervaren. De tovenaarsleerling loopt blijkbaar tegen de grenzen van zijn eigen creatie aan.

Zoals de vrouw die jarenlang met veel plezier in de zorg had gewerkt maar hogerop wilde. Ze volgde een *incompany-leiderschapstraject* bij een zorgverzekeraar en werd ‘teamcoördinator zorginkoop’. Haar salaris ging er fors op vooruit maar ze had zich nog nooit zo nutteloos gevoeld. De managers dreigen nu ook burn-out te raken. Ze trekken zich in hun zingevingscrisis bijvoorbeeld een week terug, op zoek naar zichzelf. Anderen gaan op bezoek bij een boeddhistische monnik om de imperfectie te leren omarmen door schoon te maken. Schoonmaken is het soort werk dat nooit af is: op je net schoongeboende straatje doet een hond zijn behoefte of

er loopt iemand met moderschoenen over je zojuist gedweelde vloer en je kunt opnieuw beginnen. ‘Uitermate frustrerend, maar leer dat te accepteren, dan sta je anders in het leven’, doceert de monnik.

De managementsliteratuur gaat dan ook een andere kant op. Boeken als ‘*The art of not giving a fuck*’, van Mark Manson of ‘*The obstacle is the way*’ van Ryan Holliday markeren deze kentering.

Hun ideeën gaan terug op de klassieke Romeinse filosofie van de Stoa (300 v.Chr.). De opvattingen van Seneca, Epictetus en Marcus Aurelius (de keizer-filosoof) zijn een leidraad voor hun nieuwe managementstheorieën die de mens niet in zijn voortreffelijkheid, maar in zijn feilbaarheid centraal stelt.

Jarenlang werden we gedreven door de maakbaarheid van ons leven. Iedereen wilde de beste zijn en kwalificeerde zichzelf in allerlei ratings. In onze meritocratie ben je immers zelf verantwoordelijk voor je eigen succes. Nu is de boodschap om het lot op je af te laten komen omdat je vaak toch niets aan je situatie kunt veranderen. De kunst is hoe je ermee omgaat. Een belangrijke Stoïcijn was Epictetus, die beweerde dat onze ellende niet louter voortkomt uit de lotgevallen die ons overkomen, maar uit hoe we die beoordelen. Dit vinden we bijna letterlijk terug in de klinische psychologie als de RET (rationeel-emotieve gedragstherapie). Niet de omstandigheden zelf, maar de verkeerde interpretatie daarvan is de oorzaak van psychische problemen.

De Stoïcijnen bedreven praktische filosofie die de obstakels waar we in ons leven tegenaan lopen beschouwden als kanalen. Of zoals Marcus Aurelius het formuleerde: ‘Wat in de weg staat wordt de weg’ (*Quod obstat viae fit pro via*). De ingrijpende gebeurtenissen met het coronavirus die ons nu overvallen zouden met verstandig leiderschap op de lange termijn misschien wel iets moois kunnen opleveren.

Met dank aan de Stoa.

Arthur van Winsen

Arthur van Winsen studeerde filosofie en tandheelkunde. Hij voerde tot voor kort een algemene praktijk in Leiden.